

Jaké to je psát LGBT+ literaturu?

Autor: Theo Addair

Číslo: roč. 6, č. 2/2020

Rubrika: K tématu

Klíčová slova:

spisovatelé, LGBT+, autoři, zamyšlení, psaní

Medailonek autora:

Theo Addair se narodil v Praze a šťastné dětství prožil v jejím nejbližším okolí. Vystudoval práva, protože vzhledem k absolutnímu nedostatku předpokladů pro přírodní vědy se na nic jiného nehodil. Odmala byl vášnivým čtenářem a o psaní říkává, že je „jako čtení, jenže lepší“. Kromě toho rád maluje a objevuje cizí kraje.

Do čtenářského povědomí se zapsal debutovým LGBT+ románem Muffin a čaj, na nějž navázal pokračováním Koláčky a spiklenci. Poté zabrousil do žánru fantasy se sérií Ve stínu oskeruše, jejíž první díl Na kraj světa vyšel loni a druhý díl s názvem Čtyřměstí by se měl dostat ke čtenářům letos na podzim. Vedle toho vydal několik povídek, naposledy v oblíbené antologii Ve stínu magie.

Autorem fotky je spisovatelka Anna Musilová.

Jak odpovědět na otázku, jaké je to psát LGBT+ literaturu? Jako první mi přichází na mysl, že je to nejspíš úplně stejné jako psát cokoli jiného. V hlavě se člověku vrtí příběh a jeho postavy na něj volají, aby je pustil ven. A to je teprve začátek, než začnou nekonečné opravy, úpravy a revize, okořeněné zdravou dávkou mučivých pochybností... Ale dobrá, pokusím se to vzít trochu specifitěji a nezabrušovat do slastí a strastí všeobecně spisovatelských.

Literatura s LGBT+ tematikou, především její segment určený pro young adult publikum, u nás v posledních letech zažívá určitý – proti západnímu zahraničí snad poněkud opožděný – vzestup. I

proto občas slýchám, že jsem se (ne nutně v pejorativním smyslu) „svezl“ na současné vlně popularity.

To samozřejmě nepopírám, ačkoli čistě subjektivně šlo spíš o shodu okolností. V době, kdy jsem pracoval na rukopisu první knihy, *Muffin a čaj*, u nás nebylo v knihkupectvích LGBT+ knih pro mládež mnoho a ani jsem nezaznamenal jejich výraznější propagaci. V žádném případě to ovšem neprobíhalo tak, že bych se s rozmyslem a po důkladném zvážení mezery na trhu rozhodl napsat takovou knihu. Naopak jsem se pustil do psaní příběhu, který mi jako čtenáři chyběl a jaký bych si byl rád koupil a přečetl. Chtěl jsem psát o prvních láskách, jednoduše něco milého a romantického. Skutečnost, že jeho hlavními hrdiny budou dva kluci, vyplynula sama od sebe. Ovšemže v mých knihách vystupují i heterosexuální postavy, ale v případě, kdy má romantický vztah tvořit hlavní dějovou linii, mi je konstelace se dvěma mužskými protagonisty přece jen bližší. To však v žádném případě neznamená, že by sexuální orientace postav měla být jejich definičním či dokonce jediným znakem; naopak mám za to, že je zde třeba ještě více než v jiných literárních oblastech dbát na to, aby postavy nesklouzly ke schematičnosti, a náležitě je obdařit minulostí, rodinným zázemím, kladnými vlastnostmi i zlozvyky a zkrátka vším, co utváří lidskou bytost v celé její složitosti.

Specifičtější okolnosti vázané na LGBT+ tematiku knihy se začaly objevovat spíš až po jejím dopsání. Jelikož skupinu přítelkyň a přátel ze světa literatury a psaní jsem postupně nasbíral až později, neměl jsem při dokončení první verze rukopisu nikoho, komu bych ho mohl a chtěl dát přečíst ke kritickému zhodnocení. Obětoval jsem proto trochu peněz a nechal si vypracovat posudek od profesionálního lektora v rámci nejmenované firmy, který tuto službu nabízela. Text mi zhodnotili vesměs kladně, přidali několik užitečných návrhů na vylepšení, ale studenou sprchou byla část týkající se odhadované prodejnosti v případě knižního vydání: cílová skupina je prý v České republice vzhledem k velikosti LGBT+ komunity zanedbatelná a majoritu to zajímat v zásadě nebude. Resumé – kniha by pravděpodobně byla prakticky neprodejná.

Tak rezolutní závěr jsem se zdráhal přijmout, měl jsem za to, že by se snad přece jen našli i čtenáři mimo LGBT+ komunitu. Ale přesto, když jsem se chystal rukopis nabídnout některému nakladatelství, měl jsem pochopitelně obavy. Jednak ohledně zmiňované prodejnosti, jestli nakladatel zhodnotí knihu jako rentabilní, jednak i z čistě lidské reakce – co když redaktor či redaktorka, kterým se rukopis dostane na stůl, nejsou této tematice zrovna osobně nakloněni?

To je ostatně faktor, který LGBT+ lidi často ovlivňuje ve všech aspektech života. Ať už se tím trápí, nebo se to naučí přehlížet, nelze popřít, že daleko víc než ostatní populace se ocitají v situacích, kdy je sama jejich identita ostatními hodnocena nebo kdy oni naopak uvažují, jak na ně bude okolí nahlížet. Nejinak je tomu i v literatuře. Může se tak stát, že čtenářky či čtenáři v knihkupectví nebo v knihovně po určitém titulu nesáhnou, protože nechtějí přiznat, že je podobná tematika zajímavá. V posledních letech samozřejmě zažíváme v této oblasti určitý posun. Ten se netýká pouze knih, celkově se zejména mladší lidé stále častěji odvažují ukázat svou příslušnost k LGBT+ komunitě nebo to, že ji podporují. (Což ovšem občas vede k opačným extrémním reakcím okolí, vyjádřených například přesvědčením, že se jedná o jakousi módní vlnu nebo že se daný člověk snaží udělat zajímavějším; nicméně to už by bylo tématem jiného pojednání.) I to je podle mého názoru jeden z činitelů, který přispívá k rozkvětu tohoto odvětví literatury na našem knižním trhu. Já sám každý podobný literární počin velice vítám. Myslím si, že se tím pomalíčku roztáčí spirála zpětné vazby, která pomocí rozšiřování takto zaměřené literatury pomáhá budovat toleranci ve společnosti.

Tento jev můžu ostatně dokumentovat i příkladem ze svého nejbližšího okolí. Když jsem podepsal smlouvu na vydání *Muffinu a čaje*, pochopitelně jsem se takovou radostnou a pro mě až převratnou novinou musel pochlubit v rodině. Jedna osoba projevila zájem si rukopis přečíst, ale když jsem v krátkosti shrnul, čeho se týká jeho děj, odpověděla: „Tak to já si počkám, až napíšeš něco jiného, o buzerantech si číst nepotřebuju.“ Nutno podotknout, že dotyčná osoba si nakonec po delší době

knihu přece jen přečetla, a dokonce se nedočkavě sháněla po druhém dílu. I proto se domnívám, že často jde jen o překonání předsudků a že čím víc takové literatury bude v mainstreamové nabídce, tím víc se stane v očích společnosti tzv. normální a s ní nejen její protagonisté, ale i jejich reálné protějšky.

Na závěr bych rád zmínil ještě jeden aspekt, se kterým se sám tak trochu vnitřně potýkám, a to je rozlišení mezi příběhy *o LGBT+ postavách* a příběhy *s nimi*. V loňském roce jsem se setkal s jednou specifickou kritikou svých knih a jejich možného přínosu pro LGBT+ komunitu. Ve zkratce šlo o to, že potřeba příběhů, ve kterých musejí hlavní hrdinové bojovat s okolím a ve kterých je jejich sexuální orientace problémem, který jsou nuceni řešit, je už dnes překonaná a že komunita potřebuje především knihy, ve kterých sexuální orientace postavy bude stejně nepodstatnou charakteristikou, jako je třeba její výška nebo barva vlasů.

Osobně tuto tezi chápu a svým způsobem je mi blízká, přesto s ní tak docela nesouhlasím. Moc by se mi líbilo, kdyby byla pravdivá a kdyby dnešní mladí lidé nepotřebovali příběhy o coming outu nebo o vyrovnávání se s nepřátelskými reakcemi přátel či rodiny. Naneštěstí mi však desítky vzkazů od čtenářek a čtenářů ukazují, že tak daleko naše společnost ještě nepokročila. Nezřídka dostávám zprávy o tom, jak se v určité postavě z mé knihy poznali, a tyto zprávy ukazují, že i dnes v naší civilizované zemi žijí děti a dospívající, kteří se s podobnými problémy musejí potýkat.

Tím nepopírám, že i onu zmíněnou druhou skupinu příběhů potřebujeme. Rozhodně jsem všemi deseti pro to, aby udatný hrdina mávající mečem měl po boku místo sličné panny sličného jinocha, nebo aby se drsná policajtko po noci plné boje se zločinem vracela domů ke své přítelkyni, to vše jen tak mimochodem, bez přehnaného důrazu. Ale dokud mezi námi žijí lidé, kteří skrývají část svého já před okolím nikoli z vlastní volby, nýbrž ze strachu, má bezpochyby v literatuře místo i první skupina. Ze srdce bych si přál, aby se co nejdříve stala zbytečným reliktem minulosti nebo přinejmenším historickou zajímavostí, ozvěnou doby, kterou už máme jako společnost za sebou.

ADDAIR, Theo. Jaké to je psát LGBT+ literaturu?. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. 2020, roč. 6, č. 2 [cit. 2020-05-19].

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/jake-to-je-psat-lgbt-literaturu.
ISSN 2336-727X.